EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 06 19
COM(2024) 606 final

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Estijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 606 final}

Rekomendacija

TARYBOS REKOMENDACIJA

dėl Estijos ekonominės, socialinės, užimtumo, struktūrinės ir biudžeto politikos

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97[1], ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241[2], kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė. Pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. ES finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos semestro prioritetus Priemonė padeda užtikrinti ekonomikos bei socialinį atsigavimą ir įgyvendinti tvarias reformas ir investicijas, kuriomis siekiama visų pirma skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir didinti valstybių narių ekonomikos atsparumą. Ji taip pat padeda stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą ES ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

---

1 OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj

2 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(2) 2023 m. vasario 27 d. priimtu reglamentu „REPowerEU“[3] siekiama laipsniškai panaikinti ES priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padėtų užtikrinti ES energetinį saugumą ir diversifikuoti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą. Estija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(3) siekdama padėti priimti politikos sprendimus ir sudaryti pagrindines augimo didinimo sąlygas, 2023 m. kovo 16 d. Komisija paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“[4]. Komunikate išdėstomi devyni vienas kitą stiprinantys konkurencingumo veiksniai. Tarp šių veiksnių, kaip svarbiausi reformų ir investicijų politikos, kuria siekiama įveikti dabartinius produktyvumo iššūkius ir didinti ilgalaikį ES ir jos valstybių narių konkurencingumą, prioritetai, iškyla prieiga prie privataus kapitalo, moksliniai tyrimai ir inovacijos, švietimas ir įgūdžiai ir bendroji rinka. Paskelbusi šį komunikatą, 2024 m. vasario 14 d. Komisija pateikė metinę bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaitą[5]. Ataskaitoje išsamiai aptariami bendrosios rinkos konkurenciniai pranašumai ir jai kylantys iššūkiai ir analizuojami per metus įvykę pokyčiai, suskirstyti pagal nustatytus devynis konkurencingumo veiksnius;

(4) 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė 2024 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą[6], kuria pradedamas Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro 2024 m. ciklas. 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba patvirtino apžvalgoje, grindžiamoje keturiais konkurencingo tvarumo aspektais, išdėstytus prioritetus. 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 taip pat priėmė 2024 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Estija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija priėmė nuomonę dėl Estijos 2024 m. biudžeto plano projekto. Be to, Komisija priėmė Rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos (ją Taryba priėmė 2024 m. balandžio 12 d.) ir Pasiūlymą dėl 2024 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas (ją Taryba priėmė 2024 m. kovo 11 d.);

(5) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo naujoji ES ekonomikos valdymo sistema. Sistema apima naują Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97. Be to, ji apima iš dalies pakeistą Reglamentą (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo ir iš dalies pakeistą Direktyvą 2011/85/ES dėl valstybių narių biudžeto

---

3 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

4 COM(2023) 168 *final*.

5 COM(2024) 77 *final*.

6 COM(2023) 901 *final*.

sistemų[7]. Naujosios sistemos tikslai – valstybės skolos tvarumas ir tvaraus bei integracinio augimo užtikrinimas vykdant laipsnišką fiskalinį konsolidavimą ir reformas bei investicijas. Ja valstybės narės skatinamos prisiimti atsakomybę ir daugiau dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpiui ir veiksmingesniam bei nuoseklesniam vykdymo užtikrinimui. Kiekviena valstybė narė turėtų pateikti Tarybai ir Komisijai nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane išdėstomi valstybės narės fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai ir jis apima 4 arba 5 metų planavimo laikotarpį, priklausomai nuo įprastos nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane nustatytas grynųjų išlaidų[8] planas turėtų atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama vėliausiai iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, mažesnė nei 60 % BVP, ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki žemesnio už 3 % BVP pamatinę vertę lygio ir (arba) toks išliktų. Koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejiems metams, jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus. Siekdama padėti tuos planus parengti, 2024 m. [birželio 21 d.] Komisija ketina valstybėms narėms pateikti planų ir vėlesnių metinių pažangos ataskaitų, kurias jos turės pateikti, turinio gaires ir pagal Reglamento (ES) 2024/1263 5 straipsnį išsiųs joms technines fiskalinio koregavimo gaires (jei taikoma, orientacines trajektorijas ir techninę informaciją). Valstybės narės nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus turėtų pateikti iki 2024 m. rugsėjo 20 d., nebent valstybė narė ir Komisija susitaria pratęsti terminą pagrįstos trukmės laikotarpiu. Valstybės narės turėtų užtikrinti nacionalinių parlamentų dalyvavimą ir konsultacijas su nepriklausomomis fiskalinėmis institucijomis, socialiniais partneriais ir atitinkamais kitais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais;

(6) 2024 m. Europos ekonominės politikos koordinavimo semestras toliau kinta atsižvelgiant į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jie padeda veiksmingai spręsti visus per kelerius pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. 2019, 2020, 2022 ir 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra tiek pat svarbios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

---

[7] 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamentas (ES) 2024/1264, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L, 2024/1264, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) ir 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva (ES) 2024/1265, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L, 2024/1265, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[8] Grynosios išlaidos, apibrėžtos 2024 m. balandžio 29 d. Tarybos reglamento (ES) 2024/1263 (OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj) 2 straipsnyje. Grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

(7) 2021 m. birželio 18 d. pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Estija Komisijai pateikė nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną įvertino vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis. 2021 m. spalio 29 d. Taryba priėmė Sprendimą dėl Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo[9], kuris 2023 m. birželio 16 d. iš dalies pakeistas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalimi, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“[10]. Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimto sprendimo, kad Estija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(8) 2024 m. balandžio 25 d. Estija pagal Reglamento (EB) Nr. 1466/97 4 straipsnio 1 dalį pateikė 2024 m. nacionalinę reformų programą, o 2024 m. balandžio 30 d. – 2024 m. stabilumo programą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2024 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Estijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(9) 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė 2024 m. Estijos ataskaitą[11]. Joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2023 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis šia analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant ES pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat JT darnaus vystymosi tikslų;

(10) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis, Estijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 1,0 % BVP 2022 m. iki 3,4 % 2023 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 18,5 % BVP 2022 m. pabaigoje iki 19,6 % 2023 m. pabaigoje. Kaip paskelbta 2024 m. fiskalinės politikos gairėse[12], Komisija, laikydamasi galiojančių teisės nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, imasi veiksmų, kad pradėtų deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. 2024 m. birželio 19 d. Komisija priėmė pranešimą pagal SESV 126 straipsnio 3 dalį[13]. Tame pranešime įvertinta Estijos biudžeto būklė, nes šalies valdžios sektoriaus deficitas 2023 m. viršijo 3 % BVP pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad atsižvelgdama į šį vertinimą ir apsvarsčiusi Ekonomikos ir finansų komiteto, įsteigto

---

9 2021 m. spalio 29 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (0319/2021).

10 2023 m. birželio 16 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. spalio 29 d. Įgyvendinimo sprendimas dėl Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (9367/2023).

11 SWD(2024) 606 *final*.

12 Komisijos pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį, 2024 06 19, COM(2024) 598 *final*.

13 Komisijos pranešimas, parengtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 126 straipsnio 3 dalį, 2024 06 19, COM(2024) 598 *final*.

pagal SESV 126 straipsnio 4 dalį, nuomonę, liepos mėn. Komisija nesiūlys dėl Estijos pradėti perviršinio deficito procedūros;

(11) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo Estijai imtis veiksmų 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios politikos kryptį, atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Estijai rekomenduota būti pasirengusiai einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Estijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Remiantis Komisijos skaičiavimais, 2023 m. fiskalinė politika buvo skatinamoji (jos kryptis – 1,6 % BVP) atsižvelgiant į aukštą infliaciją. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. buvo skatinamasis ir sudarė 1,0 % BVP. Tai apima 0,1 % BVP mažesnes tikslinių neatidėliotinų paramos priemonių namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, išlaidas. Čia taip pat įtrauktos (0,2 % BVP) didesnės išlaidos, susijusios su laikinos apsaugos suteikimu iš Ukrainos perkeltiems asmenims. Todėl nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių einamųjų išlaidų skatinamąjį poveikį 2023 m. tik iš dalies lėmė parama iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Skatinamąjį nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimą skatino didesnės viešojo sektoriaus išlaidos darbo užmokesčiui ir pensijoms, taip pat papildomos naujos nuolatinės išlaidų programos, skirtos gynybai, švietimui ir išmokoms vaikams, o šių išlaidų neparėmė proporcingas pajamų didėjimas. Taigi nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas 2023 m. neatitiko Tarybos rekomendacijos. Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis ir kitų ES fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarė 1,4 % BVP. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2023 m. sudarė 5,8 % BVP, t. y. per metus padidėjo 1,4 procentinio punkto, palyginti su 2022 m. Estija finansavo papildomas investicijas pasinaudodama Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės ir kitų ES fondų lėšomis. Estija finansavo viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pvz., investicijas į renginių paslaugų ir skaitmeninių vartų verslininkams kūrimą, Žaliojo fondo (kuris investuoja į rizikos kapitalo fondus ir į įmonių nuosavą kapitalą) kapitalizaciją ir elektros energijos tinklo stiprinimą siekiant padidinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus ir prisitaikyti prie klimato kaitos; šios investicijos finansuojamos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis;

(12) pagrindines 2024 m. stabilumo programos projekcijas galima apibendrinti, kaip išdėstyta toliau. Pagal makroekonominį scenarijų, kuriuo grindžiamos biudžeto projekcijos, numatoma, kad realusis BVP augs 0,0 % 2024 m. ir 2,0 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,6 % 2024 m. ir 2,7 % 2025 m. Numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 3,5 % BVP[14], o 2025 m. sieks 3,0 % BVP, o

[14] Estijos valdžios institucijos informavo Komisiją, kad vyriausybė pritarė papildomam 2024 m. biudžetui ir 2024 m. birželio 5 d. nusiuntė jį parlamentui (2024 m. valstybės papildomo biudžeto įstatymas Nr. 456 SE); šis įstatymas pirmą kartą parlamente svarstytas birželio 10 d., antrą kartą – birželio 14 d., o birželio 19 d. numatytas trečiasis svarstymas. Šiomis papildomomis lėšomis numatoma nominalųjį deficitą sumažinti 0,4 % BVP (didžioji dalis lėšų gauta dėl nuolatinio išlaidų mažinimo, tačiau taip pat numatytos ir pajamas didinančios priemonės);

valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidės iki 22,6 % 2024 m. pabaigoje ir 24,9 % 2025 m. pabaigoje. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas palaipsniui sumažės iki 2,2 % BVP 2026 m., 1,4 % – 2027 m. ir 0,8 % – 2028 m. Taigi planuojama, kad nuo 2025 m. valdžios sektoriaus balansas neviršys 3,0 % BVP deficito pamatinės vertės. Prognozuojama, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus skolos santykis padidės iki 26,2 % 2026 m., po to palaipsniui mažės iki 26,0 % 2027 m. ir 25,0 % 2028 m.;

(13) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP sumažės 0,5 % 2024 m., o 2025 m. išaugs 3,1 %, o infliacija pagal SVKI bus 3,4 % 2024 m. ir 2,1 % 2025 m.;

(14) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 3,4 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos turėtų padidėti iki 21,4 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2024 m. daugiausia atspindi valdžios sektoriaus deficito poveikį. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinė politika bus iš esmės neutrali ir jos kryptis sudarys 0,1 % BVP;

(15) pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2024 m. bus finansuojamos išlaidos, sudarančios 0,9 % BVP, palyginti su 0,3 % BVP 2023 m. Išlaidas dengiant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės dotacijomis atsiras galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas nedarant tiesioginio poveikio Estijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(16) 2023 m. liepos 14 d. Taryba rekomendavo, kad Estija užtikrintų apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribodama nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 4,9 %. Valstybės narės paragintos, vykdant 2023 m. biudžetus ir rengiant 2024 m. biudžeto planų projektus, atsižvelgti į tai, kad Komisija, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad Estijos struktūrinis balansas 2024 m. bus −0,7 % BVP (palyginti su −1,3 % 2023 m.), taigi atitiks šalies vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, kuris yra −0,75 % BVP struktūrinis balansas. Todėl vertinama, kad Estija atitinka Tarybos rekomendaciją;

(17) be to, Taryba rekomendavo Estijai imtis veiksmų kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, o su tuo susijusias sutaupytas lėšas panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Taryba papildomai nurodė, kad jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, Estija turėtų užtikrinti, kad jomis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje apskaičiuota, kad grynosios biudžeto išlaidos neatidėliotinoms energijos paramos priemonėms 2023 m. sudarys 0,2 % BVP, ir numatyta, kad 2024 ir 2025 m. jos sudarys 0,0 % BVP. Neatidėliotinas energijos paramos priemones numatoma kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją;

(18) be to, Taryba taip pat rekomendavo, kad Estija išlaikytų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą dotacijų pagal Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarką. Komisijos

2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos išaugs iki 6,3 % BVP nuo 5,8 % BVP 2023 m. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją;

(19) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones ir darant nesikeičiančios politikos prielaidą, Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,3 % BVP. Deficito padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi grynąjį gyventojų pajamų mokesčio reformos, dėl kurios, kaip numatoma, sumažės valdžios sektoriaus pajamos, poveikį. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP 2025 m. pabaigoje turėtų padidėti iki 24,6 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi valdžios sektoriaus deficito poveikį;

(20) Estijos mokestinės pajamos, išreikštos procentine BVP dalimi, 2023 m. išaugo, tačiau yra gerokai mažesnės už ES vidurkį, todėl lėšų viešosioms sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir socialinės apsaugos išlaidoms finansuoti yra nedaug. 2022 m. pajamos iš nekilnojamojo turto mokesčių, kurie yra vieni iš mažiausiai ekonomikos augimui kenkiančių mokesčių, sudarė tik 0,3 % BVP, t. y. buvo maždaug septynis kartus mažesnės už ES vidurkį. Estijoje iš kapitalo mokesčių surinktos pajamos (2,7 % BVP) sudarė mažiau negu trečdalį ES vidurkio, transporto mokesčiai yra vieni mažiausių ES, be to, ji yra viena iš nedaugelio valstybių narių, kuriose netaikomas metinis automobilių mokestis. Be to, mokesčių našta pasiskirsčiusi netolygiai, o būsimos mokesčių reformos turėtų dar labiau padidinti nelygybę. Konkrečiau, 2025 m. pajamų mokesčio tarifo padidinimas nuo 20 iki 22 %, pagrindinio neapmokestinamojo pajamų dydžio padidinimas ir jo taikymo srities išplėtimas įtraukiant visus pajamų mokesčio mokėtojus turėtų regresinį poveikį. Be to, Estijos darbo pajamų mokestis, nors ir artimas ES vidurkiui ir sudaro 17,2 % BVP, yra regresinis, todėl didesnės pajamos apmokestinamos mažesniu efektyviuoju mokesčio tarifu. 2022 m. viešosios išlaidos socialinei apsaugai sumažėjo ir vis dar yra gerokai mažesnės už ES vidurkį. Taigi socialinės išmokos yra gana mažos ir jų aprėptis siaura, o senatvės pensijos yra vienos mažiausių ES. Bendrųjų viešųjų paslaugų išlaidos siekia 3,7 % BVP, t. y. jos yra beveik dviem trečdaliais mažesnės už ES vidurkį;

(21) Estija priėmė kelias reformas, kuriomis siekiama pagerinti ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir įperkamumą. Nors reformos vykdomos teisinga linkme, tvarus sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros finansavimas dar nėra užtikrintas. Todėl mokėjimai savo lėšomis tebėra dideli, o nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis išaugo. Galimybės naudotis priežiūros paslaugomis visoje šalyje yra nevienodos, be kita ko, dėl to, kad savivaldybėse trūksta pajėgumų ir išteklių, kad galėtų teikti pakankamai paslaugų paklausai patenkinti. Nors paklausa nėra visiškai patenkinta, viešosios išlaidos ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros paslaugoms vis dar yra vienos mažiausių ES. Be to, šiuose sektoriuose trūksta darbo jėgos. Numatoma, kad dėl demografinių pokyčių didės sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų poreikis, todėl būtina užtikrinti pakankamą abiejų sričių finansavimą;

(22) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos iki 2026 m. Jos turėtų padėti veiksmingai spręsti visus atitinkamose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Estijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį trumpą laikotarpį labai svarbu plano, įskaitant skyrių

„REPowerEU“, veiksmingą įgyvendinimą vykdyti sparčiai. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Estija tęstų reformų ir investicijų įgyvendinimą. Kad būtų užtikrinta plati atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(23) per sanglaudos politikos fondų laikotarpio vidurio peržiūrą, pagal Reglamento (ES) 2021/1060 18 straipsnį, Estija iki 2025 m. kovo mėn. turi peržiūrėti kiekvieną programą, atsižvelgdama į, be kita ko, 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose ir nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane nustatytus uždavinius. Ši peržiūra yra ES finansavimo, įtraukto į kiekvieną programą, galutinio paskyrimo pagrindas. Estija padarė pažangą įgyvendindama sanglaudos politiką ir Europos socialinių teisių ramstį, vis dar yra spręstinų uždavinių, o tarp Sostinės regiono ir likusios Estijos dalies išlieka skirtumų. Labai svarbu sanglaudos politikos programą įgyvendinti sparčiau. Programoje sutarti prioritetai tebėra aktualūs. Ypač svarbu didinti įmonių, ypač veikiančių ne Sostinės regione, konkurencingumą ir jų gebėjimą diegti inovacijas. Svarbus prioritetas – didinti privačių ir viešųjų pastatų bei įmonių energijos vartojimo efektyvumą. Tebėra svarbu sudaryti galimybes įsidarbinti taikant aktyvias ir prevencines darbo rinkos priemones ir skatinant sveiką darbo aplinką. Pirmenybę taip pat reikėtų teikti švietimo ir mokymo kokybės gerinimui, veiksmingumo ir atitikties darbo rinkos poreikiams didinimui, mokymosi visą gyvenimą skatinimui, ypač lanksčiam kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui, taip pat aktyviai įtraukčiai ir ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumo, veiksmingumo ir atsparumo didinimui. Atliekant sanglaudos politikos programų laikotarpio vidurio peržiūrą, reikia skirti daugiau dėmesio poreikiams, susijusiems su ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumu ir kokybe, pirmenybę teikiant savarankiškam gyvenimui. Estija taip pat galėtų pasinaudoti Europos strateginių technologijų platformos (STEP) iniciatyvos teikiamomis galimybėmis, visų pirma susijusiomis su investicijomis į poveikio klimatui neutralizavimo technologijų gamybą ir pramonės pertvarkos rėmimu, pavyzdžiui, giliųjų technologijų inovacijų, žaliųjų ir skaitmeninių technologijų ir biomedicinos srityse.. Estija taip pat galėtų padidinti pajėgumus perdirbti retųjų žemių metalus ir dalyvauti šios srities mokslinių tyrimų ir plėtros veikloje;

(24) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir naudojantis kitais ES fondais, Estijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su socialine apsauga, efektyviu išteklių naudojimu ir įgūdžiais;

(25) socialinė apsauga, skirta vyresnio amžiaus žmonėms, asmenims su negalia ir asmenims, kurie dirba trumpalaikį ir nestandartinių formų darbą, tebėra silpna. Todėl asmenų su negalia, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, dalis 2022 m. ne tik padidėjo, bet ir buvo antra pagal dydį visoje ES. Skurdo senatvėje rodiklis didėjo ir 2022 m. buvo vienas didžiausių ES, be kita ko, dėl to, kad pensijos vis dar yra mažos, palyginti su darbo pajamomis. Neadekvati socialinės apsaugos sistema lemia didelę ir vis didėjančią pajamų nelygybę, nors pastaraisiais metais padėtis šiek tiek pagerėjo. Maža bedarbio pašalpų aprėptis, asmenims, kurie dirba trumpalaikį ir nestandartinių formų darbą, didina pajamų nelygybę ir skurdą. Nors pagal Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą bedarbio pašalpų mokėjimo trukmė buvo pakoreguota, aprėpties išplėtimas dar nėra įgyvendintas. Didėjanti nelygybė yra susijusi su dideliu kainų ir pragyvenimo išlaidų augimu, tačiau socialinės išmokos ir

minimalusis darbo užmokestis atitinkamai nepadidėjo. Dėl praeityje buvusios didelės ir nuolatinės infliacijos pablogėjo mažas pajamas gaunančių namų ūkių padėtis ir numatoma, kad dėl 2024–2025 m. mokesčių reformų ji toliau blogės. Užtikrinus tinkamas poveikio švelninimo priemones, be kita ko, susijusias su pensijomis, taip pat didinant socialinės apsaugos sistemos adekvatumą, būtų galima sumažinti skurdą ir nelygybę. Visos šios priemonės taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją, kaip rodo Komisijos tarnybų atlikta antrojo etapo šalių analizė, pagrįsta socialinės konvergencijos sistemos elementais[15];

(26) Estijos energijos rūšių derinyje tebėra didelė degiųjų skalūnų dalis, o tai trukdo žaliajai pertvarkai. Reikia plačiau diegti atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus, kad būtų galima palaipsniui atsisakyti degiųjų skalūnų ir kartu išlaikyti aukštą energetinės nepriklausomybės lygį. Degiųjų skalūnų pramonė ne tik daro žalą aplinkai, bet ir sudaro 90 % Estijos pavojingųjų atliekų. Estijos išteklių našumo rodikliai yra vieni mažiausių tarp ES valstybių narių, o tai iš dalies lemia ne tik daug išteklių reikalaujanti šalies degiųjų skalūnų pramonė, bet ir apskritai daug išteklių reikalaujanti pramonės sistema. Išteklių našumas padidėjo nežymiai – nuo 1 EUR/kg sunaudotų išteklių iki 1,1 EUR/kg ir 2022 m. išliko mažesnis nei pusė ES vidurkio. Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektoriai nebe sugeria CO_2, o jį išskiria. Miškininkystės sektoriui būdingas didelis medžių kirtimo mastas ir nedidelė išteklių valorizacija. Estijai būtų naudinga didinti tvarios miškotvarkos veiksmingumą, pereiti prie žiedinės ekonomikos ir gerinti atliekų tvarkymą. Be to, kalbant apie šalies inovacinį pajėgumą, išteklių našumas yra vienas iš Estijos trūkumų. 2022 m. Ekologinių inovacijų rezultatų suvestinėje Estija užėmė 13 vietą (115,5 balo, palyginti su 121,5 ES vidurkiu, 2013 m. = 100). Ekologinių inovacijų ir biožaliavinės ekonomikos inovacijų skatinimas siekiant tvariai naudoti gamtos išteklius padės padidinti Estijos išteklių našumą ir konkurencingumą;

(27) įgūdžių trūkumo ir jų pasiūlos ir paklausos neatitikties esama daugelyje sektorių, todėl mažėja Estijos konkurencingumas. Įmonės nurodė, kad kvalifikuotų darbuotojų trūkumas yra kliūtis investicijoms ir eksporto potencialui. Trūksta kvalifikuotos darbo jėgos, yra didelė įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis ir tuo pat metu sparčiai auga darbo užmokestis ir padidėjo vienetui tenkančios darbo sąnaudos. Tiek dėl žaliosios, tiek dėl skaitmeninės pertvarkos padidėjo specializuotų įgūdžių turinčių darbuotojų paklausa, o sveikatos priežiūros ir švietimo srityse darbo jėgos vis dar labai trūksta ir darbo jėgos senėjimas padėtį dar pablogina. Be to, palyginti didelis mokyklos nebaigusių asmenų ir aukštojo mokslo įstaigų nebaigusių asmenų skaičius lemia tai, kad nepakanka kvalifikuotų absolventų. Ši problema itin aktuali regionuose, nes į kaimo ir atokias vietoves sunkiau pritraukti kvalifikuotus specialistus. Įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį būtų galima sumažinti toliau didinant švietimo ir mokymo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, investuojant į profesinį orientavimą, mažinant vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą, didinant perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo galimybes ir geriau numatant įgūdžių poreikius. Atsižvelgiant į tai, kad ekonomika turi persiorientuoti į didelės pridėtinės vertės veiklą, reikalingi geresni būdai, kaip išlaikyti ir pritraukti specialistų;

(28) atsižvelgdama į euro zonos valstybių narių ekonomikų glaudžias tarpusavio sąsajas ir kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, 2024 m. Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo

[15] SWD(2024) 132 *final*.

ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, imtis veiksmų rekomendacijai dėl euro zonos ekonominės politikos įgyvendinti. Estijai skirtos 1, 2, 3 ir 4 rekomendacijos padeda įgyvendinti pirmą, antrą, trečią ir ketvirtą euro zonai skirtas rekomendacijas,

REKOMENDUOJA Estijai 2024 ir 2025 m. imtis šių veiksmų:

1. Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Laikantis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, grynųjų išlaidų[16] augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus deficitą sumažinti, kad jis neviršytų Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės, o valdžios sektoriaus skolą išlaikyti apdairaus lygio. Išplėsti mokesčių bazę ir gerinti galimybes naudotis sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis ir jas finansuoti.

2. Toliau sparčiai ir veiksmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn. Sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programą. Atliekant laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutartiems prioritetams, imtis veiksmų, kad būtų geriau tenkinami ilgalaikės priežiūros sektoriaus poreikiai, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

3. Stiprinti socialinę apsaugą, be kita ko, sprendžiant skurdo senatvėje problemą ir plečiant bedarbio pašalpų sistemos aprėptį, visų pirma įtraukiant tuos, kurie dirba trumpalaikį ir nestandartinių formų darbą.

4. Sumažinti degiųjų skalūnų dalį energijos rūšių derinyje ir didinti išteklių našumą įgyvendinant biožaliavinės ekonomikos inovacijas. Didinti darbo našumą ir įgūdžių pasiūlą suteikiant perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo galimybių, taip pat geriau pritraukiant ir išlaikant talentus.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

[16] Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punktą, grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus palūkanų išlaidas, diskrecines pajamų priemones, Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.